

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Qvibus Totvm Hominis Christiani Officivm Explicatvr; Quídque is fugere,
quid agere debeat, quàm exactiſimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindellicorum ; Dilingæ, 1695

Authoris Ipsius Ad Lectores Allocvtio, Quâ Operis huius finem, &
methodum à se observatam explicat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45964](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45964)

AUTHORIS IPSIUS
AD LECTORES ALLOCVTIO,

Quâ Operis huius finem, & methodum à se obserua-
tam explicat.

Uo cibo Mater, eodemmet tenella etiam ejus soboles nutritur; quo tamen Mater folido pascitur, ut profit soboli, in lactis secum liquecat necesse est. Non est proinde, quod miretur Lector, si hoc, quem præ manibus habet, eodem libro, & Pastores ipsos animarum pascere (absit verbo invidia) & creditas eorundem curæ Animas alere constitui. Quamquam enim harum compluribus, tenellæ, & lactenti proli non dissimilibus, durior, nec ipsi alendis aptus cibus videbitur; meminisse tamen oportet, Pastores earum, Matrum fungi officio, ad quas spectat, eum in mollem lactis succum convertere: multâ, inquam, sedulâque meditatione, quicquid hâc legerint, sic in suam vertere substantiam, ut postmodum non magno labore, etiam non parvâ caritate, in animos ignorantium derivent.

Siquod proinde his folijs pretium, gemino illa servire usui poterunt. Primus est, si Pastor, qui ex his ariserit, Discursum seu Dissertationem attentâ mente legerit, mandâ itque memoriæ, de quibus in ea agitur, veritates; rationum momenta, quibus istæ adstruuntur, probè perceperit; subinde autem, ut spongia salubri liquore probè imbuta planèque ebria, facili negotio expressum in Audientes diffundat. Qui quidem usus & optimus, & à me præcipuè spectatus est. Alter minus quidem, sed non omnino inutilis erit, si aut ad Aram populo obversus, aut superiore è ioco partem aliquam Dissertationis cuiuslibet Parochus legat, exponat, sicque pluribus verbis explicet, ut etiam hebetiores, quod lectum est, intelligant. Erit sanè hoc, frangere panem Parvulis, non ætate, sed intellectu, qui, utpote dentibus destituti, præmandere eum non valent; & quamquam id, quod dicitur, totum audiant, non tamen partitiones, non transitiones, non allata rebus firmandis argumenta distinguunt; hoc autem non intellecto, nihil intelligitur. Legere autem tantùm altâ voce Discursum, ut illum Liber exhibet, id profectò esset quidem dare Parvulis panem, sed integrum: eâque re ad amariore lacrymas eum movere, qui queritur, etiam non desit hodie Ecclesiæ Parvulis panis, deesse tamen, qui frangat. (a)

(a) Thren. 4. 40

ALLOCUTIO

Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Siquis tamen Pastorum eâ esset ignaviâ, nescio ipsine magis, an ovibus detrimensâ, ut aliquid ex obvia, aut selecta Dissertatione legisse contentus, verbum de suo non adderet; et si ille partes officij sui non impleret, non tamen omni laboris qualiscunque fructu esset cariturus. Si enim non semel fugientem jam ægri animam solus sistere panis odor potuit, & tamdiu morari, dum aprioribus vires repararet: quidni in re etiam nostra accidere idem possit, ut quamvis tardiores aliqui, crassiorisque parùm ex lectis intelligant, illud ipsum modicum tamen vitam eorum tantisper servet, donec aptiore, magisque ad eorum palatum faciente escâ reficiantur?

Operis titulus est: *Homo Christianus in sua Lege institutus*, hoc enim est, quod spectat. Instituire vult Christi asecclam, ac docere, non tam quid credere, quam quid agere debeat. Prius illud summa cum laude, cumularique jam præstiterunt insignes viri in Catecheticis suis Institutionibus, magno Provinciarum assensu exceptis: amplior ad alterum relictus est campus. Atque in hoc longius excurrere mihi visum est: cum pridem observâsem, non debere quemquam, qui Animarum curam admiserit, sibi persuadere; satis se fecisse muneri, si tenero gregi sanctissimæ Religionis nostræ Dogmata explanârit, nisi etiam Præcepta, quæ servare oportet, ad ulterioribus inculcârit. Quo autem istud modo? an sufficiet illa iterum iterumque recitâsse, aut verbis prævisse? minimè id quidem. Necesse omnino est, addere causas, quæ ad illa implenda moveant; addere media, quæ ad implenda juvent. Media, sine causis impellentibus, voluntatem ad finis assentionem non excitant; Cause sine medijs, non ostendunt, an is obtineri possit. Medijs ergo causas, & has illis hinc conjungere visum est.

Hæc re factum est, ut tres in Partes Liber totus partiendus esset, ita argumento ipso, quod tractamus, exposcente. Prima complectitur Præcepta, quibus Lex Christiana constituitur. Altera demonstrat immanem malitiam Peccati, quo illa violantur. Tertia suggerit Media, quibus violatio hæc aut caveri possit, aut saltem emendari.

Non placuit Dissertationem Dissertationi ita innectere, ut hæc illam necessariò post se trahat, sed ut seorsim quælibet tractabilior esset; haud aliter ac moneta, tantò est ad usum promptior, quantò est minutior. Sed ne nexum quidem desiderabit, qui Dissertationes singulas perpenderit accuratius: etsi re ipsa illum facere, quam ostentare maluerim. Et verò est hic, quem indico.

Id propositum Legibus est in Christiana Republica, efficere, ut homo Christianus rectè se habeat ad DEUM, hujus Reipublicæ Principem; & ad Proximum, ejus membrum; quo fiet, ut quisquis rectè se ad hunc utrumque habuerit,

AD LECTORES.

hæret, nec secum ipso malè se habere possit. Hinc Parte primâ, præmissis *ijs*, quæ ad Verbum DEI, seu Sacras Conciones pertinent, sine quibus hæc Christianæ vitæ norma non addicitur, initium ab illo duco, quo Christianus ab omnibus distinguitur, qui aliam Sectam profitentur, à vera, inquam, Fide. Hæc autem, siquidem viva est, & non mortua, ac Fidei quodammodo simulacrum, nec Spe carere potest sociâ, nec Charitate: ostenditur proin Christiano, quâ ratione Fides verum finem ultimum manifestet; Spes verò ad illum tendat & adhaereat; Charitas denique eidem adhaereat.

Hæc porro adhæsiō, quam intendit Charitas, non alio, quàm plenâ, perfectâque omnium DEI Præceptorum observatione absolvitur. (b) *Si diligitis me, mandata mea servate.* Accedimus proinde ad ista Præcepta, & ne latius vagemur per omnia, sistimus intra limites decem illorum, quæ in Monte Sina suo DEUS ore tradidit, suo digito descriptis: ad hæc enim denique cetera reducuntur omnia. Illa siquidem vel Naturalia sunt, vel, ut loquimur, Positiva. Naturalia, caractere indelebili mortalium omnium animis altissimè inscripta, duo illa sunt, *Quod tibi fieri nolis, ne feceris alteri. Quod fieri velis tibi, fac & alteri facias.* Atque hæc quidem, Angelici Doctoris sententia, (c) ita Decalogo continentur, *sicut Principia in Conclusionibus*; sic inquam, ut in frugibus seminibus, quæ apertis illis mox ipsa in se apparent. Positiva autem sunt, quæ ingentè multitudine à viris Sapientibus subinde sunt lata: hæc quoque Decalogo continentur omnia, longè tamen aliter, quàm altera Naturæ, & scilicet, *ut Conclusiones in Principiis*, ut fruges seminibus, non in se & reipsâ, sed virtute tantùm & efficientiâ, sic ut non nisi à peritis cognoscantur. Respondebunt igitur primæ Tabulæ Præceptis Dissertationes illæ, quæ ad id serviunt, idque spectant, ut homo ad DEUM rectè se habeat: alterius autem Tabulæ Præceptis aliæ, quæ de ordine tractant, quo rectè se is ad alios homines habeat: ea autem serie se consequentur, quæ Moralibus hodie Theologis familiaris est, quos duces hæc in resum secutus.

Legem sequitur ejus violatiō, quæ generatim, speciatimque considerari potest. Speciatim illam Parte prima suis ubique locis attendimus: quâ enim operâ de quovis præcepto ostenditur, quomodo impleatur, eadem ostenditur, quo violetur. Generatim igitur adhuc perpendenda restabat, quod Parte secundâ facere conati sumus, quâ id maximè egimus, ut tanta mortalium multitudo, quâ incogitantia, quâ inscitia peccans, tandem aliquando agnoscat, quanta sit Peccati gravis malitia: quod ipsum etiam cum duobus è capitibus cognoscatur, ex eo inquam, quod Peccatum in se est, & ex eo, quod est in effectis funestissimis; ut illud priore modo contempleremur, perpendimus, quomodo DEO, in quem vera propriâque injuria semper est, semetipso opponatur, ac re-

(b) *Joan. 14. 15.* (c) *1. 2. q. 100. art. 3. 6.*

ALLOCUTIO

pugnet: dein quàm immenso illud odio Deus prosequatur; quæ res non paucis sanè quàm utilibus Dissertationibus campum præbuit. Effecta autem ejus omnino funesta rimantibus, primò se obtulerunt bona maxima, quibus nos privat; mox mala ac damna, quæ infert gravissima. Et quia quidquid vel atrox, vel amabile, vel admirabile Gratiæ ordo complectitur, id omne ad Peccati extirpationem refertur; ex his quoque omnibus ea haurire conati sumus, quæ omnium animos à Monstro hoc turpissimo vehementissimè alienent.

Quia autem sola tanti mali, quod ex Legis violatione nascitur, cognitio utilitatis afferret nihil, nisi & remedia ad manum essent, quibus tantam calamitatem evitare, aut si in eam incidere contigisset, ex eadem emergere liceret, hinc Parte tertiâ, primò quidem demonstratur, quanti intersit post prævaricationem in misero illo statu moras nullas necesse, multòque magis ad extrema vitæ momenta emendationem non differre; mox ad necessitatem, summamque Orationis utilitatem ostendendam transiunt, quæ sine neque Dei Gratia obtinetur, neque sine Gratia quidquam sperari boni potest. Ab Oratione progredimur ad Sacramenta, tanquam certi tantum generis peccatorum remedia, nunquam tanti æstimata, quanti æstimari summo jure digna sunt. Cùm autem remediorum planè omnium, sive quæ cujusvis, sive quæ certi generis peccatis curandis serviunt, usus frustra sit, nisi quis illa caveat, quæ sua vi ac pellaciâ ad Peccatum pertraxerunt, à Sacramentis, ad agendum de pravis occasionibus progredimur, quæ omni conatu fugiendæ sunt, eæque sigillatim proponuntur. Subinde postquam etiam de ijs auxilijs actum est, quæ cùm extra nos sint, plurimum tamen etiam ad salutem conferre possunt, è Cælo, nostræ æternæ felicitatis cupidissimo, subministrata, toti operi finis imponitur, de præparatione ad Mortem, quâ ad possidendum ultimum nostrum finem transimus, disserendo: atque hæc toram Christiani hominis vitam complectitur, quæ si est, qualem oportet, tota est, ad mortem præparatio.

Hæc operis series, & partium nexus est. Non tamen ea severitate partitio ista servata, ut vetitum censeremus, id, de quo alicubi ex destinato agitur, loco aliquo alio attingere. Sunt nonnulla, quæ iterum iterumque attingimus, monuimus, inculcavimus, cùm ita res ferret, & occasio: Nec temerè tamen. Expecti enim scimus, non uno ictu annosas quercus sterni. Rudi populis parùm cordi habet illa monita, quæ vix semel aut iterum audit. Quæ autem inculcantur & ingeruntur identidem, eorum sensim crescit æstimatio: cùm facile sibi etiam rudes persuadeant, eo sine clavo machinam aliquam vix, aut ne vix quidem posse consistere, qui tories tunditur, & tam sollicitè firmatur. Neque verò in rudes tantum, sed in omnes planè animos altius descendunt veritates vel auditæ sæpius, vel cogitatæ diligentius. Quamlibet vatta Elephanti moles in faxis, per quæ semel duntaxat ambulârit,

AD LECTORES.

lārit, sui vestigia non relinquit; at quem saepe terunt, tandem etiam formicæ euntes redeuntēque lapidem atterunt.

Et hæc de rerum tractandarum ordine. Ad formam autem dicendi, seu stylū quod attinet, placuit in Opere, quod ad docendum refertur, uti vocibus perspicuis & proprijs, ut tantò quisque facilius intelligeret, quod proponitur. Eloquentiam enim clavis instar esse oportet, quæ tantò est suo in genere perfectior, quò ad referendum, quod clausum est, aprior, quacunque materiā, ligno an auro, constiterit. (a) *Quid prodest clavis aurea, si aperire, quæ volumus, non potest*, dicebat olim S. Augustinus, *aut quid obest lignea, si possit?* Si tamen & aurea & lignea perinde ad referendi finem idonea est, nemo est, qui non auream præoptet. Id proinde curatum est, ut stylus, si miuùs illustris & splendidus, qualem quidem, egestatis meæ conscius, adhibere potuisset non gloriolus, nudus tamen & omni ornatu, qui animi oculos oblectaret, vacuus non esset. Quamquam fortasse non deerit, qui existimet, plusculum hîc esse ornamentorum, quàm res & finis, qui spectabatur, poscerent; cum non eruditus tantùm, sed indoctis etiam propositum fuerit scribere, (b) *Sapientibus, & insipientibus*. Sed velim meminisse eum, qui ita opinatur: non licuisse in hoc seu loquendi, seu scribendi genere figuris, quibus legentes, audientēve excitarentur, quales esse solent Interrogationes, Ironiæ, Apophoreses, aliæque, quibus velut in scena variè, & mutatâ quodammodo personâ, illi utuntur Oratores, quibus eloquenter dicere, ipsâque dicendi ratione attentum tenere auditorē propositum est: eas autem ad Conciones tam præclaris dotibus opus est, quas in omni animarum Pastore, qui hac meâ opellâ usus est, quærere aut sperare, prudentis non est. Alijs ergo ad Auditorem attentum reddendum, conservandumque medijs utendum erat. Talia autem in familiari ejusmodi institutione fore arbitratus sum, similitudines, exempla, eruditionem multiplicem, aliâque curiosa, quæ dum virtuti imaginatrici blandiuntur, intellectum etiam deliniunt, ut, ne sua illam voluptate privet, veritatem audire minimè detrectet: quæ profectò minùs grata, & inuisa etiam accideret, si omni destituta ornatu ac elegantia se oculis offerret. Hinc etiam mirum videri debet nemini, si illa, sacris ceteroquin suggestis propria, non adest verborum congeries, quæ genus quoddam dicendi vehemens ac concitatum postulat, tono humili minimè contenta. Nam etiam non omnes, quibus ista scribimus, eâ sunt vocis ac laterum firmitate, quâ generi huic dicendi sufficiant. Neque verò id necesse est. Non enim clamando tantùm & perstrependo somnus dormientibus excutitur. Sic quidem non dormientem, sed inortuum, & suo voluratum in sanguine Holophernem, qui illi à cubiculis erant, excitare conati sunt. (c) *Ante ingressum cubiculi perstrependentes excitandi gratiâ, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed à sonantibus Holophernes*

(a) de Doctr. Christ. l. 4. c. 12.

(b) Rom. 1. 14. (c) Judith. 14. 9.

ALLOCUTIO

evigilaret. Alius somnum pellendi, & tumultuoso illo fortasse efficacior, certè suavior modus est, si lumen in dormientis cubiculo clarum & micantissimum accendatur: hoc enim illum & dulciter & potenter excutit. Sic in carcere dormientem Petrum Cœlestis Genius excitavit, dum immisâ fulgentissima luce dormire porro veruit. Hanc rationem isto in libro tenere studuimus; Voluimus excitare è somno peccati eo absorptos, non tumultu excitato, sed vivi fulgentis que luminis accensi virtute. Ad lumen autem ejusmodi animandum augendumque incredibile dictu est, quantum valeant aptæ vivæ que similitudines, cum earum ope probè admodum percipiantur, quas auris excipit, veritates.

Ceterum id præcipuè, non negàrim, hoc libro spectatum est, ut usui esset factis animarum Pastoribus & Rectoribus; non ita tamen, quin etiam à quocunque alio, cujuscunque gradus ac conditionis lectus, sive alijs ille præsit, sive subfit, plurimum allaturus sit utilitatis. Non aliter, quàm in Tabulis nauticis accenditur. Navarchorum illæ maximè usibus elaboratæ sunt. Nautarum tamen, & Væctorum etiam cuilibet licet illas contemplari, curiosè, minutimque volvere & examinare; ut sciat, quos jam scopulos feliciter declinârint, & qui deinceps fugiendi supersint: quor jam viarum in Mari confecta sint spatia, quantum conficiendum restet; quorum ventorum timendi sint status & furia; quorum afflatu secundissimâ navigatione in portum sint propellendi.

Siquo autem casu aliorum planè nemo hunc librum suis & manibus & oculis dignaretur, spero equidem nunquam abijciendum ab ijs, qui Sacris, quas dicimus, Missionibus dant operam; qui ut alios divini verbi Præcones dicendi ardore ac vehementiâ superant, *evangelizant virtute multa*, ita nunquâ dissertationum istarum teporem perosi minùs illas caras habebunt; quo enim ipsi calent ardèntque igne, hoc etiam frigidus istos carbones affilare & accendere sciunt. His igitur, præquam alijs, tanquam fidis socijs in quærendis Animabus, magis ne neglectis, an semet negligentibus? hos meos labores affectu propensiore offero, Quid autem dico, offero? imò offerimus, ego & ille adèd mihi intimus, ut vix à me ipso illum distinguan; quod tamen nullâ ipsius injuriâ dixerim. Est hic P. Joannes Petrus Pinamontius, meus in sacris per pagos villasque excursionibus sodalis individus: qui ut quinque ferè lustrorum spatio mecum observavit, quanta sit agrestium populorum, divini verbi Præconibus destitutorum, necessitas ac indigentia, ita longo jam à tempore stimulus mihi admovere non destitit, ut in librum hunc lucubrandum incumberem, adèd ut fidelem omnino operam ipsemet jungeret, quâ adjutus illum inchoarem, invenirem, aptè cuncta disponerem, extremam denique manum imponerem. Igitur ut a summo, ita & sensis ac judicjs uniti, ijs, quos dixi, Missionarijs Apostolicis hoc, qualecunque est, Opus offerimus; non dubiâ spe, quin si rationum ac momentorum, quæ afferimus utique non pauca, cupidè ad intellectum expugnandum, hastam ipsi adjunxerint humanæ vivæ que virtutis ac effica-

AD LECTORES.

efficacia, multoque magis si haste & cuspidi, divini adjutorij accesserit brachium; fortassis non inutilia illa expecturi sint ad insignes victorias, quas toto passim Mundo, tanto commodo, ex styge referunt, ad Divinae incrementum gloriae, cui propagandae iisdem quidem armis cuncti, sed non iisdem sub insignibus aut vexillis militamus.

Quae causa fuit, ut haec, quae porrigo, arma omni studio adlaborarem curdere ac fabricare in officina notissima passim ac aestimatissima: In officina inquam, Summae S. Thomae Doctoris Angelici: Atque ita ut confido me ejus adjutum directumque praesidio & ope caelesti, non aberrasse in tot, tamque varijs de multiplici Christiani hominis officio, doctrinis & assertionibus, ipsius auctoritate maximam partem nixis; ita rationi consentaneum duxi, cui ista debeam, palam profiteri, & animi, tanto Doctori devotissimi, quo manifestius, hoc perennius statuere monumentum.

